

19.YÜZYIL GÜRCÜ EDEBİYATINDA COŞKULU ŞİİR (AKAKİ TSERETELİ’NİN EDEBİ YÖNÜ)

Gül Mükerrerem ÖZTÜRK¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, 19. yüzyıl Gürcü edebiyatının en önemli yazar ve şairlerinden biri olan Akaki Tsereteli’nin şiirlerinin şekil, anlam ve yapısal uyum açısından incelenmesidir. Ayrıca şiirlerin nesir bakımından incelenmesi ve dönemin Gürcü coşumculuğundan etkilenmesi hakkında analiz ve değerlendirmeler de yapılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, Akaki Tsereteli dönemin sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve edebi özelliklerini şiirlerini içinde bulunduğu ruh halini edebi yönde ustaca dile getirdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gürcü edebiyatı, Akaki Tsereteli, Coşumculuk, Edebi, Şiir

¹Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümü, gul.ozturk(at)erdogan.edu.tr

ENTHUSIASTIC POETRY IN 19th CENTURY GEORGIAN LITERATURE (LITERARY ASPECT OF AKAKİ TSERETELİ'S LIFE)

ABSTRACT

Our purpose in this study, it is aimed to examine the poets of Akaki Tsereteli, one of the most important writers and poems, in a literary sense. It was tried to make analyses and evaluations on the examination of the work and influence of Georgian Romanticism on that period. in summary, it seems that the Akaki Tsereteli's period articulated his mood in his literary way in his social, political, cultural, economic and literary qualities.

Keywords: Georgian literature, Akaki Tsereteli, Romanticism, Literary, Poetry

Öztürk, Gül Mükerrerem. "19. Yüzyıl Gürcü Edebiyatında Coşkulu Şiir (Akaki Tseretli'nin Edebi Yönü)". *ulakbilge* 6. 24 (2018): 615-626

Öztürk, G. M. (2018). 19. Yüzyıl Gürcü Edebiyatında Coşkulu Şiir (Akaki Tseretli'nin Edebi Yönü). *ulakbilge*, 6(24), s.615-626.

Giriş

Gürcü edebiyatı çok zengin ve köklü bir geleneğe sahiptir. Gürcü edebiyatı, 4.yüzyılda Hristiyanlığın benimsenmesinden sonra dinsel kitapların anadile çevrilmesine duyulan gereksinme sonucunda ortaya çıkmıştır. Çeviri dinsel kitapları, azizlerin yaşamlarını anlatan ürünler izledi. Bu edebiyatın edebi dili ise Gürcücedir. Günümüzde dünyadaki 14 resmi alfabeden birisidir. Kafkas dilleri arasında en önemlisi sayılan Gürcü dili (ქართული ენა), Svanca, Megrelce ve Lazca ile birlikte Kafkas dil öbeğine bağlı Kartveli dilleri (Güney Kafkas dilleri) ailesindedir.² Köken bakımından Gürcüce İberya-Kafkas dil ailesi grubuna girmektedir. Gürcü dilbiliminde dünya dil aileleri arasında İberya-Kafkas dil ailesi de yer alır. Köken olarak benzer dilleri bir arada toplayan İberya-Kafkas dil ailesi kavramında coğrafi koşullarla birlikte diller arası tarihi yakınlıkta ima edilmektedir (İv. Cavahişvili, Arn. Çikobava: 1979).³ Gürcü edebiyatı, 4. yüzyılda Hristiyanlığın benimsenmesinden sonra dinsel kitapların anadile çevrilmesine duyulan gereksinme sonucunda ortaya çıktı. Çeviri dinsel kitaplarını, azizlerin yaşamlarını anlatan ürünler izlemiştir.

Baramidze, A.G., Gamezardashvili D. M.'ye göre Gürcü yazın tarihi beş dönemde incelenebilir.⁴

- 1) V. yüzyıldan XI. Yüzyılın ortalarına Gürcü Yazını
- 2) XI. Yüzyılın ortalarından XIII. Yüzyılın ortalarına Gürcü yazını
- 3) XI. Yüzyılın ortalarından XIII. Yüzyılın ortalarına Gürcü Yazını
- 4) XIII. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla Gürcü Yazını
- 5) XIX. Yüzyılın açılışından Kırklara Gürcü Yazını. Gürcü Coşumculuğu
- 6) XIX. Yüzyılın 50'li yıllarından Gürcü Yazını. Eleştirel Gerçekçiliğin Oluşumu
- 7) Gürcistan'da 60'lıların Adamları. Gürcü yazınında Eleştirel Gerçekçiliğin Sağlamlaşması

² Peikrişvili, J. ქართველოლოგიის შესავალი(Kartvelojiye giriş) (2015), Tiflis, Gürcüceden çeviren: Harun Çimke, Gece Kitaplığı, Ankara, ss. 60, 2017.

³ Peikrişvili, J. ქართველოლოგიის შესავალი(Kartvelojiye giriş) (2015), Tiflis, Gürcüceden çeviren: Harun Çimke, Gece Kitaplığı, Ankara, ss. 52, 2017.

⁴ Baramidze, A.G., Gamezardashvili D. M.(1968). Gürcü Edebiyatı. Tiflis, Tiflis Devlet Üniversitesi Yayını, İngilizceden çeviren: Ulaş Başar Gezgin, Ocak 2000.

- 8) XIX. Yüzyılın 80'lerinde Gürcü Yazını
- 9) XIX. Yüzyılın 90'larında Gürcü Yazını
- 10) XX. Yüzyıl Gürcü Yazını (Ekim Devrimi'ne doğru)
- 11) Gürcü Sovyet Yazını

Gürcü edebi ve toplumsal yaşamında 19. yüzyılın yeri oldukça önemlidir. XIX. yüzyıl Gürcü yazını, eski Gürcü yazınının devamını temsil eder. Bu yüzyılın başlarında Rusya'nın egemenliğinde kalan Gürcistan'ın toplumsal yaşamda olduğu kadar şiir ve düz yazıda da önemli çabaların olduğu yadsınamaz bir gerçektir. 1860'lar Gürcü edebiyatı tarihinde çok verimli bir zamandır. Altmışların ünlüleri (İlya Çavçavadze, Akaki Tsereteli, Niko Nikoladze Giorgi Tsereteli vb) yeni türden kamusal kişilikler ve çok yönlü yazın adamlarıydılar. Gürcü yazınının ufku zenginleştirmek ve genişletmenin yanında halklarının önderliğini de üstlendiler. 19. yüzyılın Gürcü toplumsal yaşamında, şiirinde, düzyazısında, aynı öneme sahip iki isim daha vardır. Bunlar: İlya Çavçavadze ve Akaki Tsereteli'dir. Bu yazarlar yeni Gürcü Edebiyat Tarihinin kurucuları sayılırlar.

Akaki Tsereteli, İlya Çavçavadze ile birlikte 60'lı yılların şafağında Gürcü halkının milli bilincini, gerçek halk şairinin vatanına bağlı milletinin zulmünü ve sevincini, onların hayalini ve umutlarını tasvir etti. İlya Çavçavadze ile birlikte yeni Gürcü edebi dilini oluşturan ve eleştirel gerçekçiliğin büyük bir bayraktarıdır. Şota Rustaveli'den sonra Akaki Tsereteli Gürcistan'da en popüler şairlerden biriydi. Bütün hikâyeleri ve şiirlerinin her satırı halk ruhuyla işlenmişti, bundan dolayı Gürcü halk onun şiirlerini benimsemişlerdi. Ayrıca 19 yüzyılda Gürcü halkına büyük bir sanat kültürü aşlamıştır. Akaki Tsereteli; Şota Rustaveli'nin, Davit Guramişvili'nin ve Nikoloz Barataşvili'nin şairlik yönünü devam ettirerek yeni toplumsal koşullarda yenilikler ortaya koymuştur. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarından bahsedecek olursak; bu dönemde "Üçüncü Grup Yazarlığı" edebiyat grubu ortaya çıkmıştır. Bu grup, yeni toplumsal yaşamın ortaya çıkan markizim prensiplerinin kullanımıyla ortaya çıkmıştır. Bu tamamıyla 19. yüzyılın büyük klasik yazarlık geleneğini devam ettiren yeni tip yazarlıktı ve aynı zamanda bu dönemde yeni bir edebiyat akımı da ortaya çıkmıştı. Böylece 90'lı yılların Gürcü düşünce gelişiminin gelişmesine de katkı sağlamıştır. 80'li yıllardan itibaren Gürcü tiyatrosunun gelişimi açısından da önemli adımlar atılmıştır. Buradan hareketle yazımızda XIX. yüzyılın Gürcü Edebiyatı'nda önemli yer tutan yazar Akaki Tsereteli'nin edebi yönünden bahsetmek yerinde olacaktır.

1) Akaki Tsereteli (1840-1915)

Akaki Tsereteli, Yukarı İmereti'nin zengin bir prensi olan Rostom Tsereteli ailesinde doğmuştur. Annesi Ekaterine Abashidze, İmereti Kralı Solomo'nun torununun çocuğudur. Tsereteli çocukluk yıllarını köylü, dadı ailesindeki Savane köyünde geçirdi. Soylu bir ailenin çocuğu olan Akaki Tsereteli ilk eğitimi okumuş olan anne-babasından aldıktan sonra Akaki Tsereteli 1852'den beri Kutaisi klasik spor salonunda eğitim aldı ve 1859'dan 1863'e kadar St. Petersburg'daki Doğu Dilleri Fakültesinden mezun oldu. 1863 yılında eğitimini tamamladıktan sonra Gürcistan'a geri döndü. Şiirleri bu dönemde yayımlanmaya başlamıştı. Akaki tekrar Moskova'ya gitmiş ve orada Natalia Bazilevskaia'yla evlendi. Akaki Tsereteli dönem yazarlarının önderi olan İlia Çavçavadze ile birlikte Gürcü dilinden arkaik tarzı ve diyalektlerin artmasından yanaydı. Ayrıca halk için anlaşılabilir edebi bir dili yeniden yaratmaya da çalıştı. Akaki, İlia ile beraber Gürcü tiyatro sanatının temellerinin atılmasında büyük payı vardır. Akaki birkaç Gürcü gazete de Rus egemenliğine karşı makaleleri de yayımlanmıştır. Akaki Gürcistan'da kütüphanelerle okulları inşa edilmesinde de çaba göstermiştir. Akaki Tsereteli Gürcü basım işleri de ileri sürdü. Onun eserleri *Tsiskari (Şafak)*, *Mnatobi (Gökçismi)*, *Cecili (Buğday)*, *Kvali (İz)*, *Sakarvelo (Gürcistan)* vs. yayınlıyordu. Bunların arasında *Droeba (Zaman)* isimli gazete en kalıcı oldu (1866), bu gazete Gürcü kültürünün gelişmesinde büyük rol oynadı. Akaki bu gazetede 1867 yılından çalışmaya başladı ve şiirlerle yazılarını yayınladı. Yazar 1907 yılında *Humara (Şakacı)* isimli mizahi-hiciv gazetesi çıkarttı ve toplumla Rusya yönetim ve idarecinin olumsuz tarafları ortaya koydu. Akaki halk eserleri toplamak için bir edebiyat topluluğu bile kurdu. Ona göre Gürcü kültürünün gelişmesi için halk kültürü ve edebiyatını yeniden keşfedilmesi gerekiyordu. İlia Çavçavadze'nin Rusya Kralı'nın emriyle öldürülmesi Akaki Tsereteli'yi çok etkiledi. Akaki'nin hastalığı gün ve gün ilerlemeye başladı ve 1915 yılında Gürcülerin sevdiği yazarı vefa etmiştir. Bu iki dev adam milletin sayısız felaket ve acı kederini üstlendiği için Gürcü halkının en değerli ve en önemli insanları olmuşlardır. Ölümsüz anıtlarını ölmeden önce dikmişlerdir. Böylece anıtları onların üstünlüğünü simgelediği için gelecek kuşaklar için önemli bir rol oynamıştır. Bundan dolayı minnettar Gürcü halkı Akaki Tsereteli'yi ve İlya Çavçavadze'yi birbirinden asla ayrı düşünmezler ve başkent'in kalbinde ikisinin de anıtı bulunmaktadır.

2) Akaki Tsereteli'nin Şiirlerinin İçeriği ve Onun İdealist Yönü

Gürcü halkı, Akaki Tsereteli'nin edebi dili üzerindeki zafer gizliliğini şiirlerindeki halkçılık ve yenilikçilik duygusunda tam olarak görebilmiştir. Akaki Tsereteli yenilikçi bir tarz ortaya koymuştur ve kendi tarzıyla halkın isteklerini çok açık bir şekilde dile gitmiştir. Yüksek toplumsal idealleriyle Akaki Tsereteli'nin

lirikası çok önemli bir yer tutar. Onun epik(destansı) edebi anıtları: “თორნიკე ერისთავი“(Tornike Eristavi), “ნათელა“(Natela/ Aydınlık), “აბაში-აჭუკი⁵“(Başı Açuki) ve “ჩემი თავგადასავალი“(Chemi tavgadasavali / Maceram).

Akaki Tsereteli yeni nesillere hümanizm fikrini ve derin sosyal milli optimizm fikrini aşmıştır. Bugün de olduğu gibi Akaki Tsereteli'nin vatan sevgisi ve insan sevgisi bütün halkı çok etkilemiştir:

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
ჩემი ხატია სამშობლო,	chemi khat'ia samshoblo,	Benim simgem vatanım,
სახატე მთელი ქვეყანა,	sakhat'e mteli kveq'ana,	Bütün ülke
განათებული მთა-ბარი,	ganatebuli mta-bari,	Aydınlatılmış dağ bari
წილნაყარია ღმერთთანა.	ts'ilnaq'aria ghmerttana.	Tanrı seninle.
თავისუფლება დღეს ჩვენი	tavisupleba dghes chveni	Bugün özgürlük bizimdir
მომავალს უმღერს დიდებას,	momavals umghers didebas,	Geleceğe zafer şarkısı söylenir
ცისკრის ვარსკვლავი ამოდის tsisk'ris varsk'vlavi amodis		Şafak yıldızı yükselir
ამოდის და ორ ზღვას შუა ბრწყინდება,		Yükselir ve iki denizlerin ortası parlıyor,
დიდება თავისუფლებას,	dideba tavisuplebas,	Özgürlük zaferi,
თავისუფლებას დიდება!	Tavisuplebas dideba.	Özgürlük için zafer!

Bu lirik şiir örneği Gürcistan'ın ulusal marşdır ve bu marşın yazarı Davit Maghradze'dir. Yazar Gürcü klasiklerinden yani Akaki Tsereteli, Grigol Orbeliani ve Galaktion Tabidze'nin gibi yazar ve şairlerin yaratıcılığında da yararlanmış. Bu kıtada şair Akaki' nin güzel fikrini ortaya koyarak Akaki'nin vatanına duyduğu sevgiyi bu şiirde açıkça göstermiştir.

Yüzyılın Gürcü lirik şiiri, iki büyük şairce temsil edilir. Bunlar: Nikoloz Barataşvili ve Akaki Tsereteli. Gürcü nazımının sanatsal mükemmelliğine ve lirik şiirin sağlamlaşmasına büyük ölçüde katkıda bulunmuşlardır. Akaki Tsereteli halkının öyle büyük sevgisini kazanmıştır ki onu “Gürcistan'ın taşsız kralı” ya da

⁵ Tsereteli, A. (2014). Başı-Açık (აბაში აჭუკი) romanı, Gürcüceden çevirenler: Caparidze, A., A. Tsiklauri, Sezgin, G.M., Ankara: Kültür Ajans Yayınevi.

“Gürcü Bülbülü” olarak adlandırıyorlardı. Bir yazarın bu derece sevgiyle nitelendirilmesi çok nadir insanda karşılaşılan bir durumdur.

Akaki Tsereteli yüksek sanatsal değerlerde şiirler, dramlar ve düz yazı yapıtları yazmıştır; ama her şeyden önce büyük bir lirik şairiydi. Yapıtlarından da anlaşıldığı üzere, onun satirik şiirleri de yaşamın geri kalmışlıklarını belirtiyordu. Bunu dile getirmeyi vatandaşlık borcu olarak görüyordu. Vatansever şair olan Akaki Tsereteli 1872 yılında yazdığı 9 kıtadan oluşan çocuk şiiri “წანგური“ (Çanguri)’de açıkça görmekteyiz:

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
მე წანგური მისთვის მიხდა	Me çanguri mistvis minda	Ben Çanguri’yi istiyorum,
რომ სიმართლეს მსახურებდეს,	Rom simartles msakhurebdes,	Gerçeği sunsun,
განამტკიცოს აზრი წმინდა,	Ganamtkitsos azri tsminda	Kutsal olanı anlamlandırсын,
გულს სიწმინდით ახურებდეს!	Guls sitsminds akhurebdes	Kalbi saflıkla doldursun diye

Akaki Tsereteli şairlik yaşamında önemli bir yer tutan, ortaçağ dünya edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan Gürcü yazar Şota Rustaveli’nin ve Nikoloz Barataşvili’nin hümanist yönünden de yararlanmıştır. Şiirlerinde daha çok eski Gürcü şiirinin geleneklerinden, Rustaveli’nin şairlik yönünden ve onun insan karakterlerinden yararlanmıştır. Akaki Tsereteli’nin 1882 yılında kaleme aldığı, 5 kıtadan oluştuğu, Rustaveli’ye ithaf etmiş olduğu “რუსთაველის სურათზე„ (Rustavelis Suratze) yani “Rustaveli Resminde” adlı şiirinde de bu durum açıkça görülmektedir:

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
სულმნათო! მაღლი შენს გამჩენეს!	Sulmnato! madli şens gamçenes!	Seni yaratana teşekkür ediyorum!
დიდება ერსა შენს მშობელს!	Dideba ersa şens mşobels!	Ulu milletine senin ailene!
და ძეგლად სამარადისოდ	Da dzeqlad samaradisod	Ve anatsal sonsuzluğu olarak

ნეტარხსენება ამ სოფელს!... Netarkhseneba am sopels! Öteki dünyayı hatırlasam.

Akaki Tsereteli ilham verici vatanseverlik ve milliyetçilik mısralarına yansıtmıştır. Böylece şairlik yönünde insan yaşamının tüm derinliğini bulabiliriz. Ayrıca edebi yönünde sahteliği değil, gerçekliği seven bir kıyaslama içerir. Akaki Tsereteli'nin şiirlerinde sevginin hissi apaçık ortaya çıkmıştır. Ancak bu his sık sık öyle derin bir şekilde doğrudan vatanına bağlı samimi hissiyle dile getirmiştir. Şairin isminin ve vatanseverliğinin nerede başladığını ya da nerede son bulduğunu söylemek zordur. Akaki'nin dünyası böyle bölünmez bir halkın genel savaş idealleriyle yoğrulmuş şairlik düşüncesinde yer alır. Akaki Tsereteli tamamiyle sevgi hissiyle doludur ve hayranlıkla, mükemmellekle satırlarında dile getirmiştir:

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
მშვენიერო , შენ გეტრფი	Mşveniero,şen getrpi	Güzelim sevgilim,
შენი მონა-ერთგული	Şeni mona-ertguli	Senin için bu kalp tek,
შენთვის სულგმულს , შენგანვე	Şentvis sulgmuls,şenganve	Senin için kalbim çarpıyor
შენთვის მიძგერს ეს გული.	Şentvis midzgers es guli.	Senin için bu kalp çarpıyor.

Böylesi çok büyük vatanseverlik hissi ve şuuru, şairin vatanına sevgisi şiiri 1892 yılında yazdığı “განთიადი“ (Şafak vakti/ Gantiadi) vatan sevgisinin eşsiz şarkısı olan bu şiir kıtalarında görebilmemiz mümkündür. Gürcü şairliğinin eşsiz sözcülerinden Nikoloz Barataşvili'nin 1842 yılında yazdığı “მერანი“ (Merani) adlı lirik şiirinde Akaki Tsereteli'nin yüksek şaheserliğini ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Akaki 11 kıtadan oluşan განთიადი“ (Şafak vakti/ Gantiadi) şiirinde tüm duygusuyla birleşip tüm benliğini ortaya çıkmıştır. Gürcü halkı için bu şiirin çok büyük bir önemi vardır: bu şiirin ilk iki kıtası incelendiğinde görülebilir:

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
მთაწმინდა ჩაფიქრებულა,	Mtatsminda çapikrebula	Mtatsminda düşünceli
შეჰყურებს ცისკრის ვარსკვლავსა;	Şehyurebs tsiskris varskvlavs	Şafak yıldızına bakıyor

მნათობი სხივებს მალლით ჰვენს Mnatobi skhivebs maḡlit hpens; Gökcisim ışınları
yükseğe sermiş

თავდადებულის საფლავსა. Tavdadebulis saplavsa. Fedakarlığın mezarını
დადუმებულა მთაწმინდა, Dadumebula mtatsminda, Mtatsminda susmuş

ოსმენს დუდუნსა მტკვრისას: İsmens dudunsa mtkvrisasa: Mtkvari'nin hışırtısını
dinliyor

მდინარე ნანას უმღერის Mdinare Nanas umḡeris Nehir Nana'ya şarkı söylüyor

Şaire göre, ülkenin özgürlüğüne kavuşması, halkın yürekliliğine, tükenmez gücüne ve enerjisine bağlıdır. Ama mutluluğun kendi kendine gelemeyeceğini, onu kahramanca bir savaşla fethetmek gerektiğini de bilmektedir. Şair ‘‘Kül Rengi Atlar’’adlı şiirinde bu yüce mücadeleye çağrı yapmaktadır. Gürcistan tarihinin çeşitli dönemlerini araştıran Akaki Tsereteli halkı cesaret ve kahramanlık örneklerine göre eğitmeyi, onlara atalarının geçmişte ülkelerinin özgürlük ve bağımsızlığını nasıl azim ve kararlarla korumuş olduklarını göstermeyi amaç edinmiştir. Akaki Tsereteli özveriliğiyle Gürcü milletinin bağımsızlığını ve milli kültürünü tanıtmıştır. Halkın sevgilisi olan Akaki Tsereteli'nin vatanseverlik duygusuyla iç içe olduğu şiirleri Kartli ve Kaheti'ye seyahat etmesinden de anlaşılmaktadır.

Şairin 1902 yılında yayınlamış olduğu lirik şiirleri sarizm köleliğinden Gürcistan'ı özgürlüğüne kavuşturma fikrine yöneliktir. Bu şu dizelerinden görülmektedir.

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
მაგრამ ვხედავ, მომავალში	Magram vkhedav, momavałši,	Ancak geleceği görüyorum
გამოსულა მუშა ერი,	Gamosula muşsa eri,	Emekçi millet çıkmış,
ერთმანეთთან შეთანხმებით	Ertmanettan shetankhmebit	Birbirleriyle anlaşmalı
ძლიერი და ბედნიერი	Dzlieri da bednieri	Güçlü ve mutlu

გამარჯობა ნამდვილად მუშებს! Gamarcoba namdvilad muşebs! Zafer gerçekten emekçilere!

ვაშა, ვაშა მომავალსა!	Vaşa,vaşa momavals!	Yaşa, yaşa geleceğe!
ის ასწორებს დღევანდლების	is astsorebs dğevandğebis	O bugünkileri düzeltir
გამრუდებულ გზა და კვალსა	gamrudebul gza da kvalsa	Eğik yol ve izleri
არ მომკვდარა საქართველო,	ar momkvdara sakartvelo	Ölmez Gürcistan,
აყვავდება ერთხელ კიდე	ayvavdeba ertxel kide	Tekrar uyanmaktadır bir kez daha
და გაისმის ძველებურად	da gaismis dzveleburad	Ve duyulur her zaman olduğu gibi
იმისი ხმა კიდიო- კიდე!	İmisi xma kidit-kide	Onun sesi bir uçtan bir uca!

Akaki Tsereteli inançlı biriydi. Otokrosi'yi devirip yerine adaletli bir sistem kurmuştur. 1905 yılında yazdığı 12 kıtalık ‘‘ნატვრა‘‘ (Dilek/Natvra) adlı şiirinde kansız bir yönetim şeklinin olması gerektiğinden bahsettiği görülmektedir:

Gürcüce	Okunuşu	Türkçe
ასრულდა თითქმის, ვნატრობდით	Asrulda titkmis, Rasats vnatrobit	Neredeyse gerçekleşti, რასაც Hayal ettiğimiz şey
ჩვენ ამ ნახევარ საუკუნეში	Çven am nakhevar saukuneşi	Biz bu yarı yüzyılda

და, როგორც სვიმონ მოხუცებულსა, Da, rogorcs svimon mokhutsebulsa, Ve, Svimon⁶
yaşlılar gibi

მეც მომეფინა მოხუცს ნუგეში Mets momepena mokhuts nugeşi Ben de umut verirdim
yaşlıya

გაშოიღვიდა ხალხმა მძინარმა Gaşoiğvidza khalkhma mdzinarma Uyandı uyuyan halk

რომ მოიპოვოს თავისუფლება Rom moipovos tavisupleba Özgürlüklerini bulduklarında

სიტყვის მწერლობის, კრება-ერობის Sitk'vis mtserlobis, kreba-erobis Yazarlığın,
toplumun-milletin sözü

და აასრულოს საერთო ნება! Da aasrulos saerto neba! Ve isteyin gerçekleşsin!

Sonuç

Edebi metinler tarihi süreç içerisinde hep varlığını sürdürmüştür. Söz uçar yazı kalır ifadesinden yola çıkarak edebi eserlerde ne kadar zaman geçerse geçsin önemlerini yitirmeyecektir. Şiir de buna en güzel örneklerden biridir. Buradan hareketle 19. yüzyıl Gürcü Şiirin ustası Akaki Tsereteli için en önemli olan şey halkının, vatanının üzerinde yarattığı etkiyi belirtmektedir. Gürcü toplumsal yaşamıyla birlikte Akaki Tsereteli gerçek halk sanatının yazarlığıyla uğraştığından hiçbir zaman kendi parlaklığını kaybetmez ve tüm yaşamı boyunca çok büyük ilgi görmüş, sevilmiş ve sayılmıştır.

Akaki Tsereteli'nin şiirlerinde de yaşadığı dönemin tarihine ışık tutacak nitelikte bilgiler mevcuttur. O dönemde bölge için en önemli olay vatanına duyduğu sevgidir. Bu sebeple Akaki Tsereteli şiirlerinde tespitler yaparken şiirlerinde yoğun bir biçimde işlediği vatan sevgisi ve vatanına karşı yapılan saldırılara yönelik hissettiği duyguları ele alınmıştır. Neticede Akaki Tsereteli vatanına karşı açılan savaşlardan itibaren her aşamayı ayrıntılı bir biçimde şiirlerine yansıttığı görülür. Bu savaşlarda işgale karşı direnen ordunun mücadelesini şiire oldukça başarılı şekilde anlatmıştır. Son olarak Akaki Tsereteli duygu ve düşüncelerini en iyi biçimde şu sözlerle yansıtmaktadır: "Ben her şeyden önce Gürcü'yüm, çünkü Gürcistan'da

⁶ Gürcistan'ın politik figürü

doğdum, ama bu benim milliyetçi ve ırkçı olduğum anlamına, kendi halkımın mutluluğunu başka bir halkın zararına sağlamaya çalıştığım anlamına gelmez; benim düşüncem bütün halkların karşılıklı dostluğa dayanan evrensel mutluluğudur." Şairin tüm edebi ve toplumsal etkinliğine bu düşünce rehber olmuştur.

KAYNAKLAR

Baramidze, A.G. ve Gamezardashvili D. M. Gürcü Edebiyatı. Tiflis: Tiflis Devlet Üniversitesi Yayınları, 1968.

Baramidze, A.G. ve Gamezardashvili D. M. "Gürcü Edebiyatı". Çev. Ulaş Başar Gezgin, 2000.

Çiloğlu, Fahrettin. Eski Gürcü Edebiyatı. Çvneburi Dergisi, Sayı 1 (8), 1993.

Devdariani, Roza. Akaki Tsereteli'nin Edebi Yönü. Tiflis, 2006

Gurgenidze, Nunu ve Gorgadze İ. Akaki Tsereteli'nin Yaşamı ve Hayatı, Biyografi Kroniği. Tiflis, 1989.

Peikrişvili, JUJUNA. ქართველოლოგიის შესავალი(Kartvelojiye giriş) (2015). Tiflis, Çev. Harun Çimke, Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.

Sanikidze, Tengiz. Akaki Tsereteli'nin Şiir Sözlüğü. I. Kitap, Tiflis, 1982.

Sanikidze, Tengiz. Akaki Tsereteli'nin Şiir Sözlüğü. II. Kitap, Tiflis, 1983.

Sanikidze, Tengiz. Akaki Tsereteli ve Gürcü Şiirinin Gelişim Sorunları. Tiflis, 1984.

Ucmacuridze, Madona. Gürcü Şiir Tarihinden. Tiflis, 1989

Tsereteli, Akaki. Gürcü Şiirleri. Tiflis, Nakaduli Yayınları, 1978.

Yerguz, İsmail. Şota Rustaveli ve "Vepkistkaosani". Mamuli, 1997.

<http://www.ka.vikipedi.ge>